

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญส่ง ไข่มเกษ อาจารย์ประจำภาควิชาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล
ปัจจุบันดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดตราด
2. นางประเสริฐสุข จามรมาน ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. นางสุมิตรา เจริญสุข ผู้อำนวยการโรงเรียนศรียานุสรณ์ จังหวัดจันทบุรี
4. นายพงษ์ศิลป์ สาณะเสน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทับไทร จังหวัดจันทบุรี
5. นายอโนทัย เรืองทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปากคลองน้ำเขียว จังหวัดตราด
6. นายสมนึก แพทย์พิทักษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเปร็ดใน จังหวัดตราด
7. นายประคอง ใจหนัก ผู้อำนวยการโรงเรียนบุญยศรีสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม
8. นายกานนท์ สมร่าง อาจารย์สอนวิชาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
9. นายสมชาย จริยเจริญ นายกเทศมนตรีเมืองแกลง จังหวัดระยอง
10. นายเชื้อชาย ทิพย์สมบัติบุรณ์ หัวหน้าหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น
จังหวัดจันทบุรี ประธานสมัชชาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น ภาคตะวันออก
11. นางอรพิน สว่างแจ้ง หัวหน้าหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดระยอง
รองประธานสมัชชาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น ภาคตะวันออก
12. นางอัมมาวดี อ่อนอินทร์ ครู โรงเรียนบ้านเปร็ดใน
13. นายอำพร แพทย์ศาสตร์ นายกสมาคมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด ประธานเครือข่าย
อาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด
14. นายไกรรัตน์ เรือนงาม ผู้ช่วยสถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 4 (น้ำเขียว-ตราด) สำนักอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
15. นายสนั่น มงคลมะไฟ เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 4
(น้ำเขียว-ตราด) สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
เพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

คำชี้แจง

1. การสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
เพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 1.1 กฎหมายและนโยบายของรัฐ
 - 1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
 - 1.3 แนวคิดและทฤษฎีด้านสิ่งแวดล้อม
 - 1.4 บทบาทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.5 การมีส่วนร่วมในการระดมความคิด
 - 1.6 การมีส่วนร่วมในการวางแผน
 - 1.7 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
 - 1.8 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
 - 1.9 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
 - 1.10 การมีส่วนร่วมในการลงทุน
 - 1.11 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลและตรวจสอบ
2. วิธีดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะนัดหมายผู้ถูกสัมภาษณ์และแจ้งข้อคำถามอย่างมี
โครงสร้างให้ทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์
3. คำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์จะนำมาวิเคราะห์เนื้อหาในภาพรวม และถือเป็นข้อมูล
เฉพาะที่จะ ไม่มีผลเสียใดๆ ต่อผู้ให้สัมภาษณ์ แต่จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปสร้างรูปแบบการมี
ส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมต่อไป
4. คำถามเป็นแบบปลายเปิด โปรดตอบแบบสอบถามอย่างอิสระและใช้วิจารณญาณ
ของท่านให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อมูลเฉพาะ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง.....

วัน เวลา สถานที่ที่สัมภาษณ์.....

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับชุมชน เพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดความคิดร่วมกัน เข้าใจกัน สามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ใช้ทรัพยากรอย่างสมานฉันท์ นำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนจะมุ่งให้การให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่หลากหลายซึ่งประชาชนจะให้ความร่วมมือกับบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อมุ่งหวังที่จะสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในหน่วยงานหรือกลุ่มชุมชนนั้น อันจะเป็นแนวทางสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านบุคคล บุคคลที่จะทำงานพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชนต้องสร้างเจตนาใจของบทบาทของตนให้พร้อมที่จะเข้าไปทำงานและให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยต้องมีทัศนคติและจิตสำนึกต่อประชาชนอย่างเหมาะสม ปัจจัยด้านการบริหารเป็นผลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามระเบียบราชการหรือองค์กรพัฒนา เอกชนควรนำมาใช้ให้มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติพอสมควร เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ค่อนข้างเป็นอิสระและไม่ผูกพันกับระเบียบราชการมากเกินไป ปัจจัยด้านโครงสร้างชุมชนแบ่งออกเป็น ลักษณะความสัมพันธ์ของชุมชน ชุมชนใดที่มีความสัมพันธ์ในชุมชนเป็นลักษณะปฐมภูมิ รู้จักเป็นญาติพี่น้อง การมีส่วนร่วมจะดีกว่าชุมชนที่มีประชาชนจากหลายแห่ง และต่างวัฒนธรรมมาอยู่ด้วยกัน โดยมีฐานะความเป็นอยู่และความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันแบบทุติยภูมิ โครงสร้างของประชากร ชุมชนมีโครงสร้างประชากรวัยแรงงานมาก การมีส่วนร่วมจะมีมากกว่าโครงสร้างชุมชนที่วัยแรงงานย้ายออกไปทำงานที่อื่น วัฒนธรรมชุมชนที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม ค่านิยมของชุมชน คุณภาพของประชากรในชุมชนที่ประชากรมีคุณภาพดี โครงสร้างของอำนาจ ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชาชน ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมของชุมชน ชุมชนใดมีทรัพยากร และมีสภาพแวดล้อมของชุมชนที่ดีการมีส่วนร่วมของชุมชนก็ดียิ่ง

รูปแบบการมีส่วนร่วม

รูปแบบการมีส่วนร่วม ของประชาชนในชุมชนนั้น ได้มีแนวคิดจากการศึกษาของบุคคลหลายท่าน เช่น จากผลการวิจัยของ กรรณิกา ชมดี (2524) ได้รูปแบบการมีส่วนร่วม 10 แบบ ดังนี้

การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance of Meeting)

การมีส่วนร่วมในการออกเงิน (Financial Contribution)

การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership on Committees)

การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of Leadership)

การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (Interviewer)

การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน (Solicitor)

การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (Customers)

การมีส่วนร่วมริเริ่มหรือเป็นผู้เริ่มการผลิต (Entrepreneurs)

การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน (Employees)

การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ (Material Contribution)

อรุณ รักธรรม (2536) กล่าวถึง ลักษณะของการมีส่วนร่วม มีหลายรูปแบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมโดยพิจารณาที่กิจกรรม เช่น การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ในการติดต่อกับผู้อื่น ในการประท้วงการเป็นสมาชิก หัวคะแนนในพรรคการเมือง เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมโดยพิจารณาจากระดับการบริหาร การมีส่วนร่วมในประเด็นนี้เป็นการมีส่วนร่วมได้ 3 ระดับ คือ ในระดับแนวราบ เป็นการมีส่วนร่วมโดยไม่จริงจัง การมีส่วนร่วมในแนวดิ่งเป็นการมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีอำนาจมากกว่าหรือผู้ที่มีผลประโยชน์มากกว่า และการมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่เกี่ยวข้องทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ

3. การมีส่วนร่วมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเข้าไปมีอำนาจและการควบคุม ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 8 กลุ่ม ด้วยกันคือ

3.1 กุศโลบาย (Manipulation) เป็นการเข้ามาเพียงเพื่อประชาสัมพันธ์ตนเองไม่ได้มุ่งหวังการมีส่วนร่วม

3.2 การรักษา (Therapy) คล้าย ๆ กับกุศโลบายแต่เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันและมีพฤติกรรมตามที่ผู้นำต้องการเท่านั้น

3.3 การบอกกล่าว (Informing) เป็นการที่ผู้นำให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อย

3.4 การให้คำปรึกษา (Consultation) เป็นการที่ผู้นำให้ผู้ตามคอยพิจารณาถึงข้อคิดเห็นต่าง ๆ แต่ไม่ได้บังคับให้ผู้ตามต้องทำตามการมีส่วนร่วมของผู้ตาม

3.5 การปลอบโยน (Placation) มีลักษณะเหมือนกับการเห็นอกเห็นใจคล้อยตามแต่ในใจ ไม่ได้มีการยอมรับที่จะปฏิบัติตามเลย

3.6 การเป็นหุ้นส่วน (Partnership) หมายถึง การมีส่วนร่วมนั้นจะมีลักษณะร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมตัดสินใจมากขึ้น

3.7 การมอบอำนาจ (Delegated Power) เป็นการที่ผู้นำมอบอำนาจให้ผู้ตามปฏิบัติแทน ซึ่งเป็นการเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมของผู้ตามมากขึ้น

3.8 อำนาจและการควบคุม (Power and Control) อยู่ในมือของผู้ตาม เป็นการที่ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมและกำหนดบทบาทอย่างแท้จริง

นิตยา เงินประเสริฐศรี ได้กล่าวถึงวิธีการปรับปรุงคุณภาพของชีวิตในการทำงาน (Quality of Work Life: QWL) ว่า แนวคิดเรื่องนี้ได้รับการยอมรับเมื่อญี่ปุ่นนำไปใช้แล้วทำให้ระบบเศรษฐกิจมีความเจริญก้าวหน้า วิธีการที่นำมาใช้เพื่อให้กลุ่มมีส่วนร่วมได้แก่

1. การให้คนงานมีส่วนร่วมในการวางแผน
2. การจัดกลุ่มควบคุมคุณภาพ (Quality Circle: QC) แนวคิดพื้นฐานของ QC คือ การรวมคนงานเข้าเป็นทีมโดยให้มีส่วนร่วมในการวางแผน มีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นในปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงาน เพื่อให้กลุ่มมีความกระตือรือร้นในงานและรับผิดชอบต่อคุณภาพของสินค้าและบริการ ทั้งนี้ จะใช้วิธีการดังต่อไปนี้

- 2.1 ให้คนงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2.2 ฝึกปฏิบัติคนงานเยี่ยงผู้ใหญ่ ให้รู้จักแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงาน
- 2.3 สนับสนุนให้คนงานรวมตัวกันอย่างใกล้ชิด

3. ทฤษฎี Z (Theory Z) เป็นทฤษฎีที่เกิดจากการบริหารงานแบบญี่ปุ่นผสมผสานกับทฤษฎี Y ของ Douglas McGragor โดยมีสมมุติฐานว่าคนงานและผู้บริหารควรแบ่งความรับผิดชอบในเรื่องงานคนญี่ปุ่นจะเรียนรู้งานหลาย ๆ อย่าง ทำให้ช่องว่างระหว่างผู้บริหารและคนงานมีน้อย และทำให้คนงานมีความรู้กว้างซึ่งจะช่วยแบ่งความรับผิดชอบในงานได้

รูปแบบที่สำคัญของการมีส่วนร่วมนั้น เป็นกระบวนการที่ครบถ้วนตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดการดำเนินการ ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 7 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการระดมความคิด การค้นหาปัญหา สาเหตุ และความต้องการ
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
4. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
5. การมีส่วนร่วมในการลงทุน
6. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
7. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลและตรวจสอบ

ทั้ง 7 ขั้นตอนดังกล่าว จึงถือเป็นหลักในการดำเนินงานด้านการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ

แนวคิดและทฤษฎีด้านสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและ ไม่มีชีวิตทั้งที่เป็น รูปธรรม (จับต้องได้และมองเห็นได้) และนามธรรม (วัฒนธรรม แบบแผนประเพณี ความเชื่อ) มี อิทธิพลเกี่ยวข้องถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมี ส่วน เสริมสร้างหรือทำลายอีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งแวดล้อมเป็น วงจรและวัฏจักรที่เกี่ยวข้อง กันไปทั้งระบบ ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง ตามธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-Made Environment) เป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ความรู้ ความสามารถที่ได้รับการสั่งสอนสืบทอดและพัฒนาจนมาตลอด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Environment Conservation) หมายถึง การใช้ สิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด ไม่ให้เกิดพิษภัยต่อสังคม ส่วนรวม ดำรงไว้ซึ่งสภาพเดิมของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งหาทางบำบัดและป้องกันมลพิษ สิ่งแวดล้อม

บทบาทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทสำคัญในการสร้างเยาวชนให้มีคุณภาพ จาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สถานศึกษามี บทบาทหลัก เป็นหน่วยบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น และเป็น หน่วยนำสังคมของชุมชน โดยอาศัยกรอบนโยบายที่กำหนดในระดับชาติเป็นแนวทางในการ จัดการทรัพยากร สถานศึกษามีบทบาทและหน้าที่สำรวจและจัดข้อมูลทรัพยากรเพื่อการศึกษาในเขต พื้นที่บริการของสถานศึกษาเพื่อประชาสัมพันธ์ให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ส่งเสริมและสนับสนุน ให้บุคลากรของสถานศึกษาร่วมมือกันใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการเรียน การสอนและสถานศึกษา ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและ เอกชน ดำเนินการเชิดชูเกียรติบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่สนับสนุนการใช้ทรัพยากร ร่วมกันเพื่อการศึกษา ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในทุกด้าน ซึ่งครอบคลุมถึงการ ประสานความร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงาน สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและสถานศึกษาในการใช้ทรัพยากร และกำหนดให้หน่วยงาน ทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทาง การศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการ ศึกษา

กฎหมายและนโยบายของรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 46 มาตรา 69 มาตรา 76 มาตรา 78 มาตรา 79 มาตรา 80 มาตรา 81 และมาตรา 289 กำหนดให้ประชาชนทุกคนมีหน้าที่ พึงกักปกป้องสืบสานศิลปะ วัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น รัฐจึงมุ่งที่จะให้ประชาชนได้

เข้ามามีส่วนร่วม และรับรู้ถึงความสำคัญของการทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้จักใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีการกระจายอำนาจให้ประชาชนมีความเสมอภาคและได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมฝึกอาชีพในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาความเป็นปึกแผ่นและความเข้มแข็งของชุมชน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันของสังคมไทยใน 20 ปีข้างหน้า โดยนำความคิดของทุกภาคส่วนในสังคมทุกระดับ ตั้งแต่ระดับจังหวัด ระดับอนุภาค และระดับชาติ มาสังเคราะห์เชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบให้เกิดเป็น “วิสัยทัศน์ร่วม” ที่สังคมไทยยอมรับร่วมกัน โดยคำนึงถึงภาพรวมการพัฒนาที่ผ่านมา สถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อนำไปสู่สังคมไทยที่พึงประสงค์ พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่าที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ด้านแนวคิดที่ชื่อ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างระบบบริหารจัดการภายในที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกระดับ อันจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนที่มี “คน” เป็นศูนย์กลางได้อย่างแท้จริง

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสีงแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีหลักการสำคัญประกอบด้วย การปรับปรุงองค์กรระดับสูงให้มีเอกภาพในการกำหนดนโยบาย โดยปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและแผนเพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปรับปรุงองค์กรระดับปฏิบัติที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้ทำหน้าที่ในทางปฏิบัติอย่างชัดเจน ทั้งทางด้านการประสานนโยบาย ด้านสิ่งแวดล้อม การควบคุมมลพิษและการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม วางแนวทางการแก้ไขปัญหาย่อยอย่างเป็นระบบ โดยให้มีการจัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพแห่งชาติ เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมออกสู่จังหวัด และส่วนท้องถิ่น โดยการมอบอำนาจให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น ให้มีบทบาทอย่างชัดเจนในเรื่องของการจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับจังหวัด การดำเนินการและการติดตามตรวจสอบการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ รวมทั้งมีอำนาจประกาศเขตควบคุมมลพิษดำเนินการควบคุมมลพิษ และกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม กำหนดสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายของประชาชนและองค์กรเอกชนที่จะมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กำหนดพื้นที่ที่จะต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน เพื่อการคุ้มครอง อนุรักษ์ หรือควบคุม 2 ประเภท ได้แก่ เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เขตควบคุมพิเศษ ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบหลักโครงการเริ่มดำเนินการ (Post-Audit) มากกว่าการตรวจสอบก่อนเริ่มโครงการ (Pre-Audit) ซึ่งกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน

นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540 – 2559

โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อันจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน จะเห็นได้ว่านโยบายสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยฉบับนี้ได้เน้นแนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาเป็นแนวคิดพื้นฐานในการจัดทำนโยบายฯ ซึ่งให้ความสำคัญกับการป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมเร่งด่วนและมีความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อเป็นฐานการพัฒนา และเนื่องด้วยลักษณะงานแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องใช้เวลาและมีความต่อเนื่องในการดำเนินงานจึงจะสัมฤทธิ์ผล จึงได้กำหนดเป็นนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมระยะยาว 20 ปี โดยได้คำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวแปรสำคัญ คือ การเพิ่มขึ้นของประชากร การพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในการผลิตต่าง ๆ และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม บทบาทขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทุกระดับที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งบทบาทขององค์กรเอกชนในการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม

คำถามในการสัมภาษณ์

1. การกำหนดให้มีกฎหมายและนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน ท่านคิดว่ามีความสำคัญอย่างไรและควรมีหรือไม่ และมีวิธีดำเนินการอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมท่านคิดว่ามี
ความสำคัญอย่างไรและควรมีหรือไม่ และมีวิธีดำเนินการอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

3. การดำเนินการตามแนวคิดและทฤษฎีด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน
มีวิธีดำเนินการอย่างไรจึงจะประสบผลสำเร็จ

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

4. บทบาทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการดำเนินการพัฒนาสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชน
มีวิธีดำเนินการอย่างไรจึงจะประสบผลสำเร็จ

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. การมีส่วนร่วมในการระดมความคิด

ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วม

.....

.....

.....

.....

วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. การมีส่วนร่วมในการวางแผน

ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม

.....

.....

.....

.....

10. การมีส่วนร่วมในการลงทุน

ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วม

.....

.....

.....

.....

.....

วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม

[illegible]

11. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลและตรวจสอบ

ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม

This image shows a blank sheet of white paper designed for handwriting practice. It features ten horizontal rows of small black dots, each row consisting of two parallel dotted lines. A large, light gray watermark with the word "Surah" is oriented diagonally from the top-left towards the bottom-right across the entire page. The paper is otherwise empty of any other markings or text.

ภาคผนวก ก

สรุปการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

สรุปการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในภาพรวม

1. การกำหนดให้มีกฎหมายและนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน ท่านคิดว่ามีความสำคัญอย่างไรและควรมีหรือไม่ และมีวิธีดำเนินการอย่างไร

การกำหนดให้มีกฎหมายและนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีความสำคัญมากและควรมีเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากทำให้คนในชุมชนได้รู้ถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ซึ่งจะช่วยให้เกิดสิ่งต่อไปนี้

1. ช่วยให้ชุมชนเข้าใจและให้ความสำคัญของการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
2. ช่วยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
3. ช่วยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน
4. ช่วยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

ยั่งยืน

5. ช่วยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน
6. ช่วยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม
7. ช่วยให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมฝึกอบรมในการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาความเป็นปึกแผ่นและความเข้มแข็งของชุมชน

8. ช่วยให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม
วิธีดำเนินการ

1. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน
2. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
3. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ
4. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล
ข้อเสนอแนะ

1. ให้ชุมชนมีความตระหนักในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
2. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม
3. สร้างความรู้ ความเข้าใจให้ชุมชนได้พัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมท่านคิดว่ามีความสำคัญอย่างไรและควรมีหรือไม่ และมีวิธีดำเนินการอย่างไร

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญมากและควรมี เนื่องจากปัจจุบันสิ่งแวดล้อมได้ถูกทำลายลงไปมากถ้าชุมชนเข้ามา

มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมจะทำให้เกิดความรู้สึกการเป็นเจ้าของ รักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตน ซึ่งจะทำให้เกิดสิ่งต่อไปนี้

1. ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชน
2. ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษา
3. ทำให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
4. ทำให้เกิดการเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนความคิด
5. ทำให้เกิดการเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกันตามความสมัครใจ
6. ทำให้เกิดการเรียนรู้จากการช่วยเหลือกัน
7. ทำให้เกิดการเรียนรู้จากความเอื้ออาทร และมีความผูกพันกันเป็นแหล่งพื้นฐานที่จะ

เกิดได้ในชุมชน

8. ทำให้เกิดการเรียนรู้จากความผูกพันกันในชุมชน
- วิธีดำเนินการ

1. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับรู้ในการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
 2. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
 3. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
 4. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามแนวทางประชาธิปไตยเกี่ยวกับการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
 5. ให้ชุมชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อลดการพึ่งพาภาครัฐเกี่ยวกับการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
 6. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในความรู้สึกผูกพันและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ
 7. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
- ข้อเสนอแนะ

1. มีการปรับแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมให้ยืดหยุ่นขึ้น
2. มีการเสริมแรงเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วม
3. มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืน

3. การดำเนินการตามแนวคิดและทฤษฎีด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีวิธีดำเนินการอย่างไรจึงจะประสบผลสำเร็จ

การดำเนินการตามแนวคิดและทฤษฎีด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีวิธีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อมก่อนเริ่มดำเนินการ มีการระดมความคิด ศึกษาปัญหาของชุมชน

2. ร่วมกันในการวางแผน ดำเนินงานตามที่ได้วางแผน
 3. สร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชนเรื่องการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
 4. สร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วมการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
 5. สร้างโครงการ/กิจกรรมการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
 6. ต่อรองเพื่อการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
 7. ร่วมกันดำเนินการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
 8. ร่วมกันติดตามประเมินผลการดำเนินการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
 9. ร่วมกันรับผลประโยชน์จากการดำเนินการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
- ข้อเสนอแนะ

1. ให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิชาการแก่ชุมชนในการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
 2. ชุมชนสนับสนุนงบประมาณให้สถานศึกษาจัดทำแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ
 3. ให้ชุมชนกับสถานศึกษาร่วมกันกำกับติดตามผลการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
 4. เคารพสิทธิปัญหาท้องถิ่นในการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นวิทยากร ในสถานศึกษา
4. บทบาทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการดำเนินการพัฒนาสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชน
- มีวิธีดำเนินการอย่างไรจึงจะประสบผลสำเร็จ

บทบาทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการดำเนินการพัฒนาสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชน มีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน เพื่อวิเคราะห์ประเด็นปัญหา และร่วมเลือกปัญหาที่จะศึกษาร่วมกับชุมชน
2. ดำเนินการร่วมกับชุมชนในการศึกษาข้อมูลเชิงลึกเพื่อทำความเข้าใจ รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนั้น เช่น สาเหตุและผลกระทบของปัญหา
3. รายงานข้อค้นพบต่อชุมชน
4. ร่วมกับชุมชนศึกษาทางเลือกในการแก้ปัญหา และร่วมกันตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เป็นไปได้
5. ร่วมกับชุมชนวางแผนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม จัดทำเป็นโครงการและแผนปฏิบัติการตามทางเลือก เพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นหรือเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้สมบูรณ์
6. ร่วมกับชุมชนปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผนร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

7. ร่วมกับชุมชนติดตามประเมินผลและตรวจสอบ เพื่อปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนา โครงการ/ กิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแนวทางที่ดีและถูกต้อง
8. ร่วมกับชุมชนแสดงความยินดีกับความสำเร็จของการดำเนินการและรับผลประโยชน์ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. มีโครงการนักรักษ์รุ่นเยาว์
2. การเข้าค่ายการอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม
3. จัดตั้งปณัฏร์การอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม

5. การมีส่วนร่วมในการระดมความคิด

ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วม การร่วมคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน ในลักษณะของการร่วมคิด มิใช่จากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด แต่มาจากบนพื้นฐานความศรัทธาว่าทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วม นั้นมีศักยภาพในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกัน ขั้นตอนนี้ส่วนใหญ่สถานศึกษาชั้นพื้นฐานกับชุมชน เป็นผู้ดำเนินการภายใต้เงื่อนไขที่ว่าต้องการร่วมกันคิดที่จะดำเนินการ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์เพียงพอ หรือไม่แน่ใจว่าดำเนินการอย่างไร เช่น ในการตั้งชุมชน/ ชมรมต่าง ๆ ทางสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจะเป็นที่ตั้งและมีสมาชิกที่เป็นคนในชุมชน

วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม เข้ามาในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า และผู้นำชุมชน

6. การมีส่วนร่วมในการวางแผน

ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วม เป็นการนำสิ่งที่ร่วมกันคิดมากำหนดเป็นแผนร่วมกัน ด้วยการระดมทรัพยากรจากทุกฝ่าย เป็นขั้นตอนที่ผู้เข้าร่วมการคิด ร่วมกันวางแผนจากหลาย ๆ ฝ่าย ในชุมชน ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ ฐานะ ตำแหน่งทางสังคม โดยสถานศึกษาชั้นพื้นฐานต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนโดยมอบตำแหน่งต่าง ๆ ให้ส่วนชุมชนก็ต้องอาศัยสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมประชุมวางแผนในการทำงานให้ประสบความสำเร็จเช่นเดียวกัน การเปิดโอกาสให้ชุมชนกับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานได้วางแผนร่วมกันทำให้ทั้งสองฝ่ายได้รู้ปัญหา รู้สาเหตุของปัญหา รู้วิธีการแก้ปัญหา รู้วิธีพัฒนา รู้ประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนา

วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม

1. โดยชุมชนหรือสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเป็นผู้เชิญ
2. เห็นปัญหาต้องการเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไข
3. เห็นความจำเป็นในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

4. มีตำแหน่งทางสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม
5. เป็นนักวิชาการเข้ามาให้ความรู้

7. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วม การตัดสินใจที่เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้มีส่วนร่วมตัดสินใจต้องมีข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน ดังนั้นผู้นำชุมชน คนในชุมชน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันจนเป็นความคุ้นเคย รู้ข้อมูลเบื้องต้นของทั้งสองฝ่าย แล้วจึงร่วมกันตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลด้วยความรอบครอบ ในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทาง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าจะนำไปรวมกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนได้

วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม

1. สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษาหรือชุมชน
2. ได้รับเชิญ
3. มีตำแหน่งทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม
4. เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น
5. เป็นกรรมการชุมชน/ ชมรม/ สมาคม

8. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วม การนำแผนงานที่ได้ไปร่วมกันทำหรือแบ่งงานกันรับผิดชอบ เพื่อให้เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายที่ร่วมกันวางไว้ เป็นขั้นตอนที่แสดงถึงบทบาทของผู้ที่มีส่วนร่วมชัดเจน ซึ่งบางครั้งแสดงถึงแบบแผนการมีส่วนร่วมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันดำเนินการด้วย โดยลักษณะของการมีส่วนร่วมดำเนินการของกลุ่มบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมจะมีความแตกต่างกัน เช่น กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา กลุ่มคณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา และกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีบทบาทในการมีส่วนร่วมอย่างมาก คือ เป็นผู้ดำเนินการเป็นผู้ร่วมคิด ริเริ่มกิจกรรม ร่วมลงมือทำด้วยความจริงใจ ภูมิใจในผลงานที่ปรากฏ

วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม

1. เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ
2. เห็นความสำคัญ
3. มีตำแหน่งทางสังคมที่เกี่ยวข้อง
4. ได้รับการติดต่อ/ เชิญเข้ามามีส่วนร่วม

9. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วม การเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีทั้งผลประโยชน์ทางรูปธรรมที่ต้องการให้เกิดตามกิจกรรมที่ทำและผลประโยชน์โดยอ้อม แต่มีความสำคัญมาก คือ เรียนรู้จากการร่วมคิดร่วมทำ และความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนที่พัฒนาร่วมกันไปสู่การมีส่วนร่วมที่สมานฉันท์ ร่วมกันชื่นชมในผลงานที่ร่วมกันสร้างสรรค์ในผลสำเร็จ รวมทั้งการเอื้ออาทรกันมากขึ้น ผลจากการดำเนินการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนมากเป็นผลประโยชน์ทางด้านจิตใจมากกว่าจะเป็นสิ่งตอบแทนที่เป็นผลทางด้านวัตถุประสงค์สิ่งของ สำหรับสถานศึกษาแสดงความขอบคุณต่อคนในชุมชนจึงเป็นความรู้สึทางด้านจิตใจ คือ การแสดงความคุ้นเคย การทักทาย การเยี่ยมเยียน การมอบเกียรติบัตร การยกย่องชมเชยด้วยการประกาศคุณความดี ทำให้เกิดเครือข่ายของผู้ที่ส่วนร่วมมากขึ้นและมีจำนวนผู้เต็มใจมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมหรือการสนับสนุนงานด้านต่าง ๆ มากขึ้น

วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม ผู้นำชุมชนช่วยสนับสนุนทุนทรัพย์ แรงงาน ความคิด คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าร่วมประชุม กำหนดนโยบาย ร่วมวางแผน ร่วมกำหนดหลักสูตร เสียสละกำลังทรัพย์ ผู้ปกครองเข้าร่วมเป็นวิทยากร พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในฐานะเป็นศูนย์รวมความเคารพศรัทธาของชุมชน

10. การมีส่วนร่วมในการลงทุน

ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วม ทุนที่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชนต้องการมีลักษณะสอดคล้องกัน สามารถใช้ทรัพยากรบุคคลในชุมชนร่วมกัน ทุนที่โรงเรียนต้องการได้แก่ ทุนทรัพย์ ทุนทางปัญญา ทุนจากการเสียสละกำลังกาย เวลา เป็นต้น ขณะเดียวกันชุมชนก็มีความต้องการทุนความรู้ ความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเช่นกัน การเป็นผู้ฉลาดในการประสานประโยชน์ร่วมกันได้คงตัวจะบังเกิดทุนมหาศาลที่ถูกระดมสู่ชุมชน ถูกถ่ายทอดสู่เยาวชนในชุมชน เช่นเดียวกับการฝากเงินไว้ในธนาคารรอการออกดอกออกผลเป็นทุนทรัพย์ที่ประเมินค่ามิได้

วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม

1. เป็นวิทยากร
2. เกิดจิตสำนึกในการให้ทุนความรู้ยิ่งใหญ่มากกว่าการลงทุนใดใด
3. มีรางวัลผู้มีผลงานสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อม
4. สร้างความเข้าใจผ่านสื่อทุกสื่อ
5. เข้ามาจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน
6. ให้นักเรียนแกนนำ/เยาวชนแกนนำในชุมชนดึงผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

11. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลและตรวจสอบ

ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วม

การร่วมกันติดตามและประเมินผล (Monitoring Participation) คือ ร่วมกันติดตามผลงานที่ปฏิบัติ ร่วมกันคิดพัฒนาปรับปรุงงานให้ดีขึ้น หลังจากดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว ผู้ที่มีส่วนในการดำเนินงานจะประเมินผลการดำเนินการร่วมกัน เพื่อปรับปรุงข้อบกพร่อง ลักษณะของการประเมินผลคือ การสอบถามความคิดเห็นจากผู้เข้ามามีส่วนร่วม เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน องค์กรส่วนท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการประเมินผล การมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำมาใช้มากที่สุด คือ การประเมินจากจำนวนของผู้ร่วมงานหรือให้การสนับสนุนในกิจกรรมที่ดำเนินการ

วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม

1. รับเชิญให้เข้าร่วมประเมิน
2. ผู้ปกครองประเมินจากบุตรหลานในครอบครัว
3. ประเมินจากผลสำเร็จของงานที่ปรากฏ

12. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนา

ด้านสิ่งแวดล้อม ควรดำเนินการอย่างไร

ผู้นำชุมชน ครูและผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นตัวแทนที่สำคัญในการมีส่วนร่วมพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม (ป่าชายเลน) ในชุมชน ทั้งนี้คนที่เป็นผู้นำต้องเข้มแข็ง พร้อมที่จะเสียสละเพื่อประโยชน์ต่อส่วนร่วม ถ้ามีการรวมตัวทางธรรมชาติทำให้เข้มแข็ง มีทรัพยากรที่สมบูรณ์อย่างหลากหลาย มีความสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลายอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีการจัดแผนงานและเชื่อมโยงประสานสู่ระบบทางการ มีการรวมกลุ่มอาชีพด้านเศรษฐกิจชุมชนเครือข่ายมีอิสระในการดำเนินงาน มีการสืบสานวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์นำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง

ภาคผนวก ง

- แนวคำถามการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group)
- แผนที่ความคิดแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล

แนวคำถามการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group)

เรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

การสนทนาสร้างความคุ้นเคย

- แนะนำตนเอง
- ผู้ดำเนินการสนทนากล่าวต้อนรับสมาชิก แนะนำตนเอง แนะนำผู้จัดบันทึกการ

สนทนาและแนะนำผู้อำนวยความสะดวก

- ขอให้สมาชิกแนะนำตนเองสั้น ๆ เช่น ชื่ออะไร มีอาชีพอะไร บ้านอยู่ที่ไหน เกี่ยวข้องกับชุมชนและโรงเรียนอย่างไรบ้าง

อธิบายวัตถุประสงค์ของการจัดกลุ่มสนทนา

- ต้องการศึกษเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม
- ขอให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ เพราะจะไม่มีมีการอ้างอิงเป็นรายบุคคลว่าใครพูดแต่นำเสนอเป็นความคิดเห็นในภาพรวม
- ขออนุญาตบันทึกเทป เพราะอาจจดไม่ทัน แต่เทปนี้จะไม่นำไปเผยแพร่ นอกจากผู้วิจัยจะนำมาเปิดฟังเพื่อสรุปความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ ให้ถูกต้องเท่านั้น

1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมประชุมกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 1.1 ผู้เข้าร่วมประชุมติดต่อกับสถานศึกษามากน้อยเพียงใด ติดต่อกันในฐานะอะไร
- 1.2 เรื่องที่ติดต่อมืออะไรบ้าง เพราะเหตุใด
- 1.3 มีวิธีการติดต่อกับสถานศึกษาอย่างไร ติดต่อกับใคร

2. การมีส่วนร่วมในการระดมความคิดของผู้เข้าร่วมประชุมต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

- 2.1 ผู้เข้าร่วมประชุมมีความคิดเห็นว่าลักษณะของการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนควรมีลักษณะอย่างไร ใครควรมีบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน
- 2.2 ผู้เข้าร่วมประชุมมีความคิดเห็นว่าจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนควรดำเนินการอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
- 2.3 โดยทั่วไปแล้วคนในชุมชนต้องการให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 2.4 ส่วนมากคนในชุมชนต้องการการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนจากใคร หน่วยงานใด เพราะเหตุใด

2.5 องค์การส่วนท้องถิ่นในชุมชนควรให้การสนับสนุนหรือให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง เพราะเหตุใด

2.6 ผู้นำชุมชนและคณะครูควรมีบทบาทอย่างไรในการสร้างความร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การมีส่วนร่วมในการวางแผนด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน

3.1 ในช่วงที่ผ่านมาสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง และมีแนวทางในการวางแผนจัดการอย่างไร

3.2 มีขั้นตอนอย่างไรในการวางแผนพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

3.3 ปัจจุบันนี้มีการวางแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างไร

4. การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลและตรวจสอบของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1 คนในชุมชนให้ความร่วมมือหรือดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างไร

4.2 คนในชุมชนควรดูแลสิ่งแวดล้อมมากขึ้นอย่างไรบ้าง

4.3 ถ้าต้องการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมดูแลสิ่งแวดล้อมมากขึ้นควรทำอย่างไร

4.4 การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมดูแลสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ทำให้สิ่งแวดล้อมของชุมชนเป็นอย่างไร

4.5 ชุมชนที่สามารถดูแลสิ่งแวดล้อมได้ดี สภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนควรมีลักษณะอย่างไร

5. ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

5.1 มีกิจกรรมใดบ้างที่สถานศึกษาและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกัน และลักษณะของการร่วมกันเป็นอย่างไร

5.2 ในสภาพที่เป็นจริงชุมชนให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทางด้านใดบ้าง เพราะเหตุใด

6. รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

6.1 รูปแบบใดที่เหมาะสมกับชุมชนที่ท่านอาศัยบ้าง

6.2 ท่านคิดว่ารูปแบบที่เสนอมาสามารถพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมได้

6.3 รูปแบบที่ท่านใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างไร

7. กระบวนการมีส่วนร่วม

7.1 การที่คนในชุมชนจะเข้าร่วมมือกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้นั้น ควรมีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร

7.2 ถ้าต้องการให้การมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมดำเนินต่อไปแต่ละฝ่าย คือ ชุมชน องค์กรท้องถิ่น และสถานศึกษา ควรดำเนินการร่วมกันอย่างไร และแต่ละฝ่ายควรเปิดโอกาสให้ฝ่ายอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างไรบ้าง

8. ทักษะต่อการมีส่วนร่วม

8.1 สถานศึกษาปฏิบัติอย่างไรบ้างเพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

8.2 อะไรเป็นสิ่งที่คนในชุมชนใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่าจะให้ความร่วมมือกับทางสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือไม่ เพราะเหตุใด

9. สิ่งที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

9.1 ท่านคิดว่าปัจจัยอะไรที่เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมมือกันในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

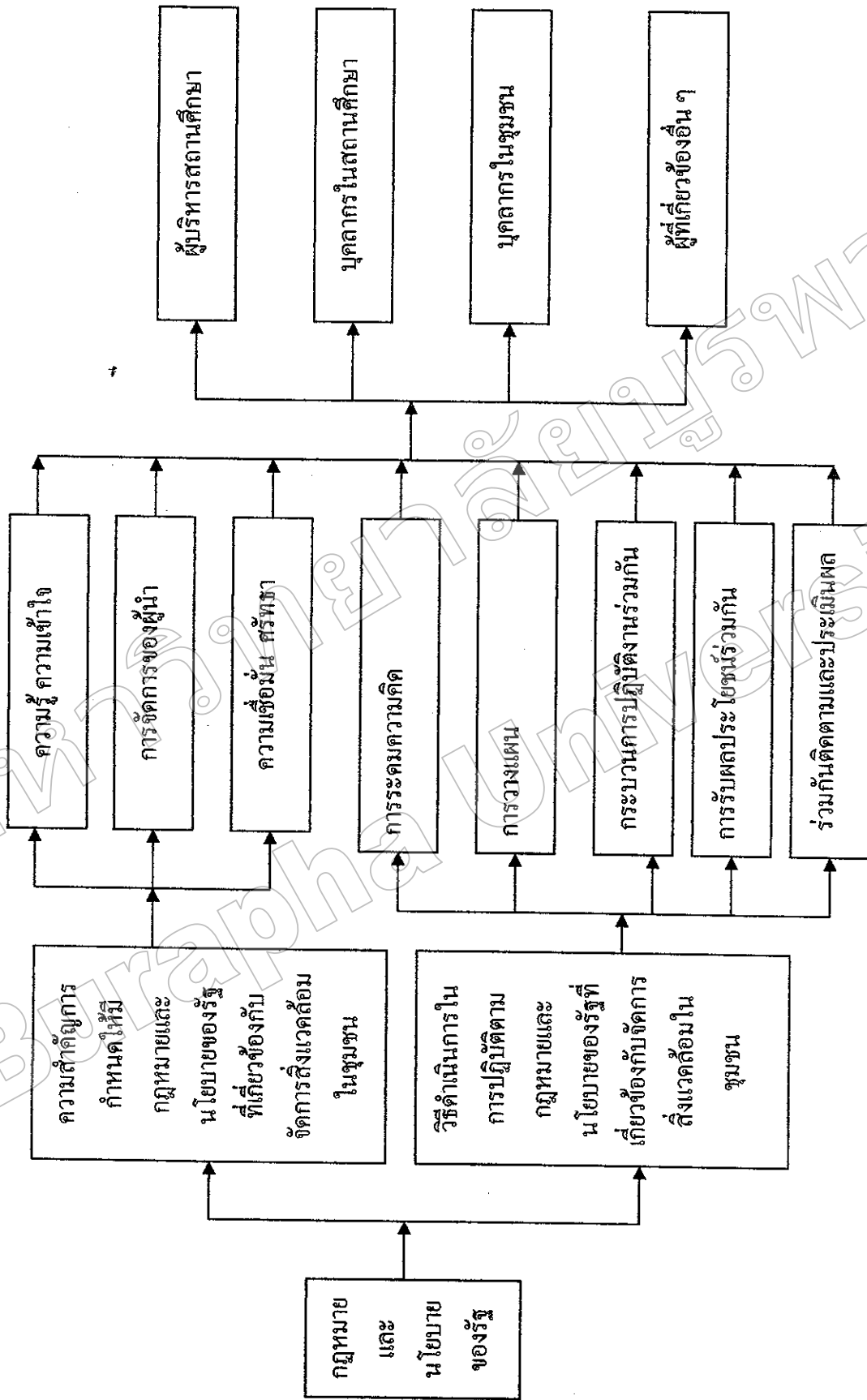
9.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมจนประสบความสำเร็จ

10. ข้อเสนอแนะ

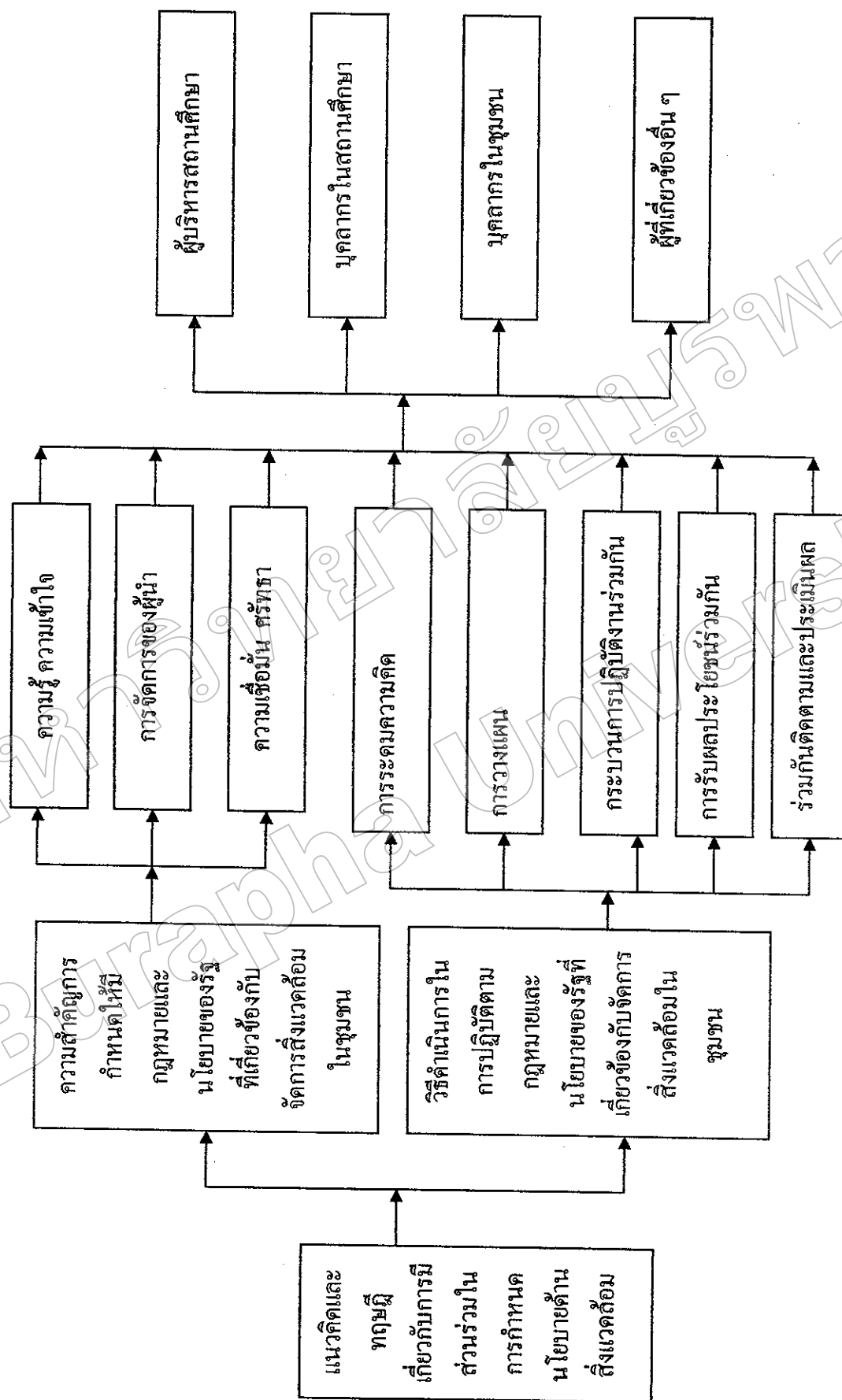
10.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมท่านมีความคิดเห็นอย่างไร

10.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมท่านคิดเห็นว่ามีเหมาะสมและเป็นไปได้ได้อย่างไร

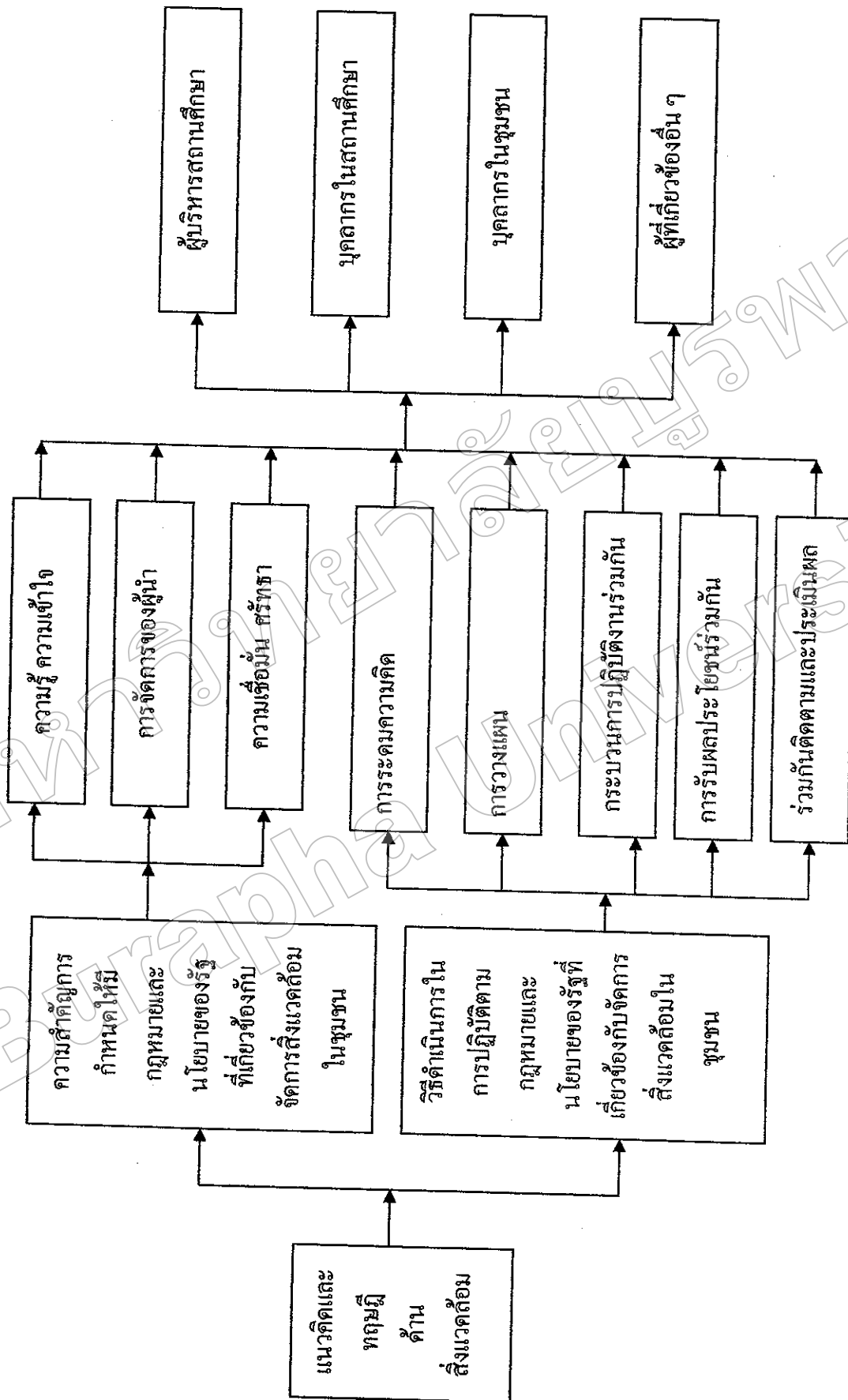
10.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้ามามีส่วนร่วมควรมีองค์กรใดบ้าง

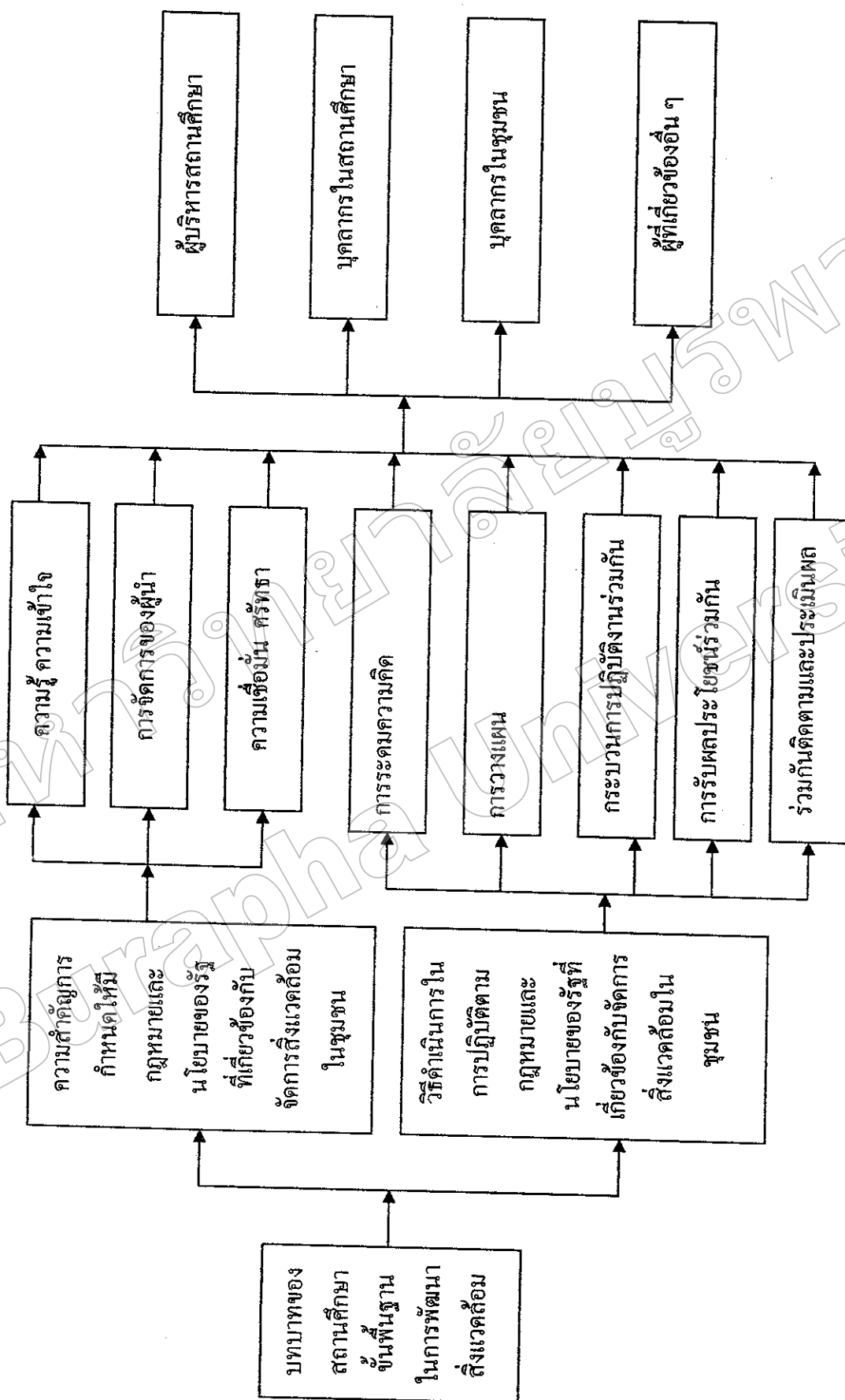
ภาพที่ 7 แผนที่มีความคิดแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 7 (ต่อ)

ภาพที่ 7 (ต่อ)

ภาพที่ 7 (ต่อ)

ภาคผนวก จ

ตำแหน่งสื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิจัย

(สำเนา)

ที่ ศร 0528/

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

169 ถ.สงครามสามแสน ต.แสนสุข

อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

21 กุมภาพันธ์ 2549

เรื่อง ขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อ

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวมุกดา แพทย์ประทุม นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ในความควบคุมดูแลของ รศ.ดร.สุเมธ เดียววิเศษศรี ประธานกรรมการ มีความประสงค์จะขออนุญาตเพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่าน โดยผู้วิจัยขอเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2549 ถึงวันที่ 20 มีนาคม 2549 อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพาเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ประทุม ม่วงมี

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ 0-3874-5855

โทรสาร 0-3839-3466

ผู้วิจัยโทร 0-1982-1969

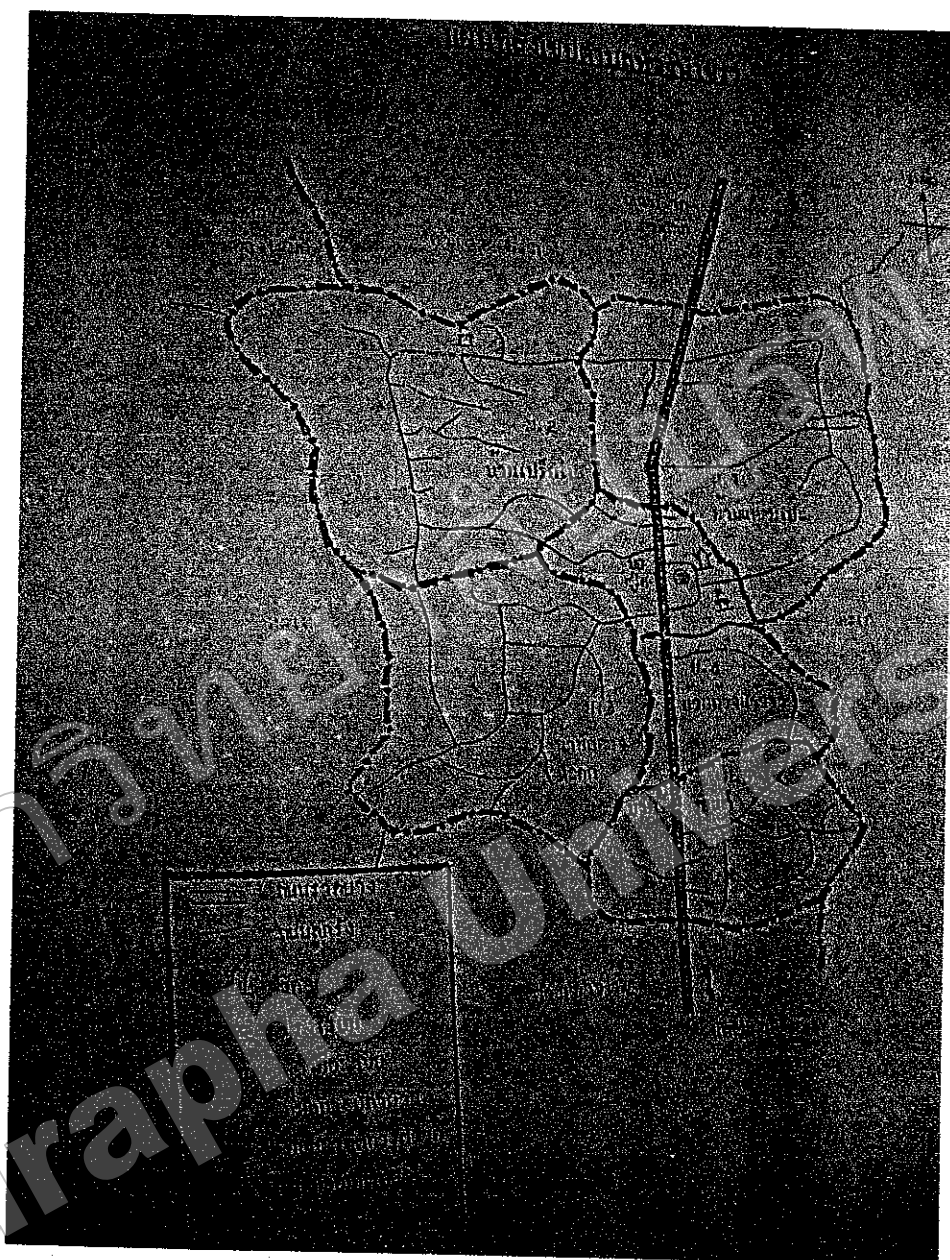
มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก จ

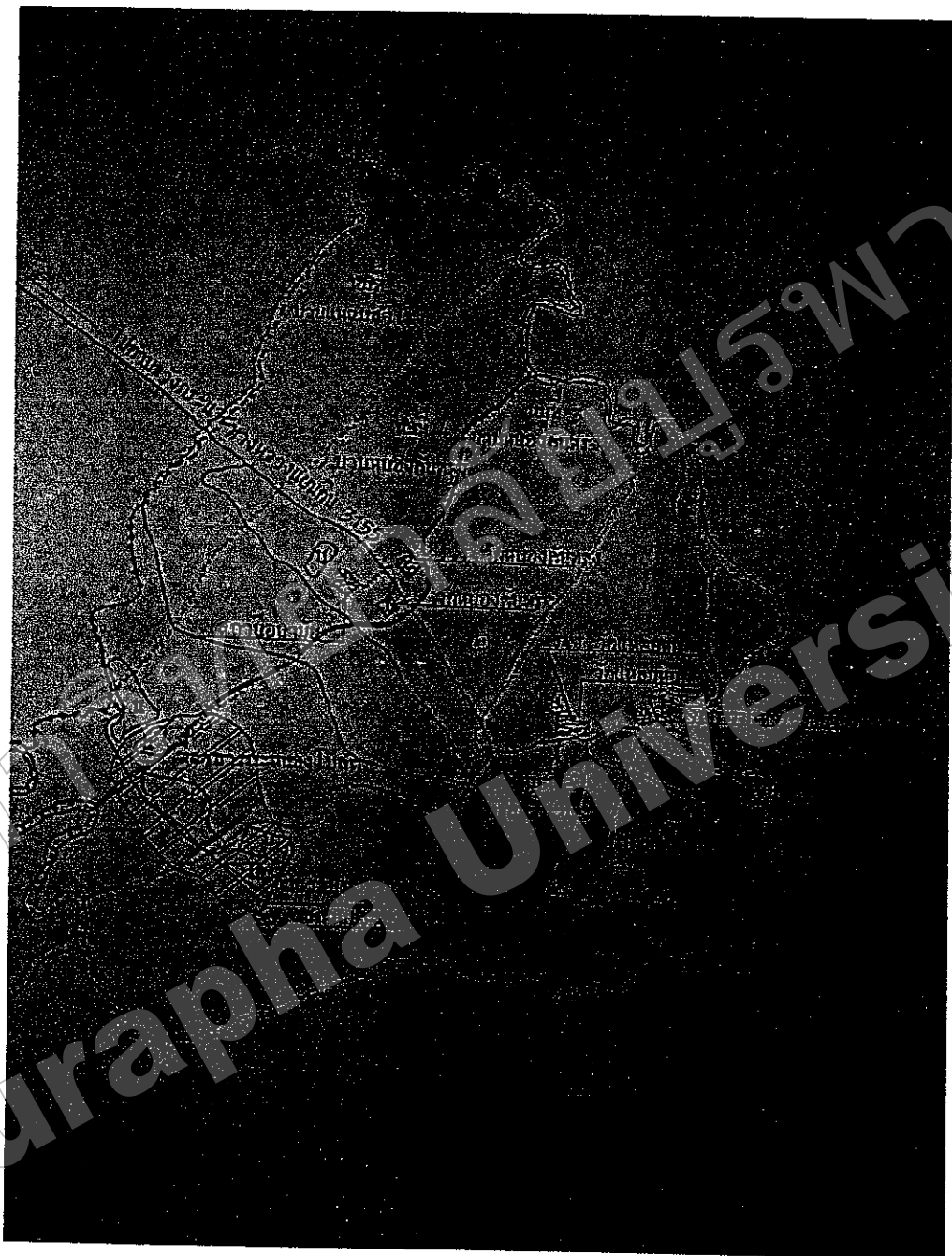
ภาพประกอบ

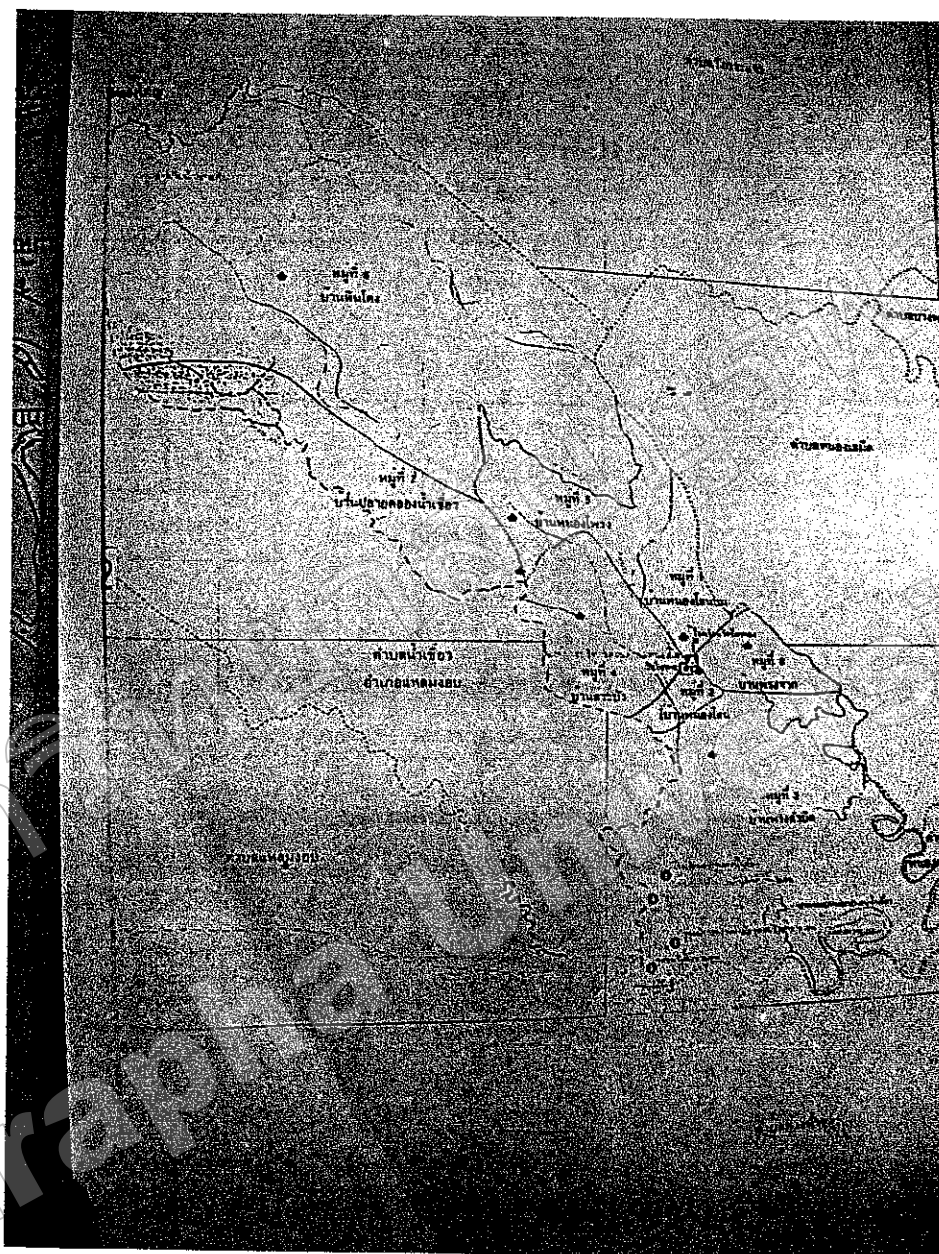
ภาพที่ 8 แผนที่จังหวัดตราด

ภาพที่ 9 แผนที่ชุมชนบ้านเป็ดใน

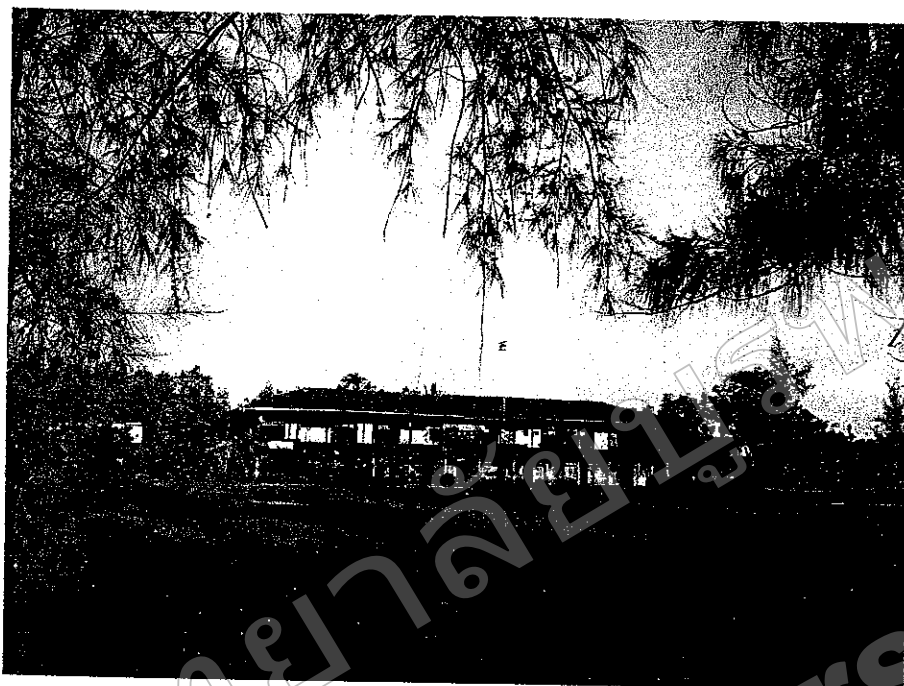
ภาพที่ 10 แผนที่ชุมชนบ้านหนองคันทร้ง

ภาพที่ 11 แผนที่ชุมชนบ้านปากคลองน้ำเขียว

ภาพที่ 12 โรงเรียนบ้านเป็ดน้อย

ภาพที่ 13 โรงเรียนบ้านปากคลองน้ำเขียว

ภาพที่ 14 โรงเรียนวัดหนองคันทร

ภาพที่ 15 ป่าชายเลนพื้นที่ที่ศึกษา

ภาพที่ 16 ป่าชายเลนที่ศึกษา

ภาพที่ 17 การจัดกลุ่มสนทนา(1)

ภาพที่ 18 การจัดกลุ่มสนทนา(2)

ภาพที่ 19 การจัดกลุ่มสนทนา(3)

ภาพที่ 20 การจัดกลุ่มสนทนา(4)

ภาพที่ 21 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (1)

ภาพที่ 22 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (2)

ภาพที่ 23 พันธุ์ไม้ที่พบบริเวณป่าชายเลนในพื้นที่ที่ศึกษา

ภาพที่ 24 สัตว์ที่พบบริเวณป่าชายเลนในพื้นที่ที่ศึกษา